

**ПВНЗ «КІРОВОГРАДСЬКИЙ ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО ТА
МУНІЦИПАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ
КЛАСИЧНОГО ПРИВАТНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»**

СОЦІАЛЬНА РОБОТА З ЕМІГРАНТАМИ

ПРОГРАМА

**нормативної навчальної дисципліни
підготовки молодшого спеціаліста
напряму 5.13010101 «Соціальна робота»**

(Шифр за ОПІ ППІ 12)

Кіровоград – 2016

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: _ПВНЗ «Кіровоградський інститут державного та муніципального управління Класичного приватного університету»

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: викладач циклової комісії з соціальної роботи Н. В. Акімова, к.філол.н., викладач циклової комісії з соціальної роботи Тернавська Т.А., к.пед.н.

Обговорено та рекомендовано до видання Науково-методичною комісією ПВНЗ «Кіровоградський інститут державного та муніципального управління Класичного приватного університету»

Протокол від «__» вересня 201_ року № __

_____ 20__ року   Голова _____ Г. Ю. Шаркова

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни “ **Соціальна робота з емігрантами**” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки молодшого спеціаліста напряму “5.13010101 «Соціальна робота»”.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є основні поняття соціальної роботи з емігрантами, їх юридичні права та обов’язки, соціальні та психологічні потреби, стратегії та методи соціальної роботи з цією категорією.

Міждисциплінарні зв’язки: соціологія, філософія, вікова психологія, соціальна робота з сім’ями, право соціального забезпечення, методика та технології соціальної роботи, теорія соціальної роботи, соціальна педагогіка, соціальна політика в Україні

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:
Модуль 1. Загальні засади соціальної роботи з емігрантами

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення курсу «Соціальна робота з емігрантами» полягає в тому, щоб студенти засвоїли основні поняття соціальної роботи з емігрантами, їх юридичні права та обов’язки, соціальні та психологічні потреби, стратегії та методи соціальної роботи з цією категорією.

Загальноосвітня (навчальна) – сприяти становленню сучасного висококваліфікованого фахівця на підставі вивчення та розуміння особливостей соціальної роботи з емігрантами.

Розвиваюча - формувати й розвивати соціальні та психологічні знання студентів, навчити їх аналізувати соціальні явища та поведінкові акти, виробити навички самостійного аналізу психічних явищ, уміння застосовувати отримані знання при оцінюванні конкретної ситуації, сприяти оволодінню умінь та навичками, які потрібні у професійній діяльності.

Виховна - формувати переконання та ціннісні орієнтації студентів відповідно до ідеалів гуманізму, демократії, соціальної справедливості, поваги до особистості, виховувати активну громадську позицію, сприяти усвідомленню ролі та значення соціальної роботи в становленні Української держави; сприяти розвитку в майбутніх соціальних працівників, їх професійних й особистісних якостей.

Завдання вивчення курсу «Соціальна робота з емігрантами»:

- ознайомлення студентів з основами майбутньої професії, історією виникнення, становлення та розвитком різних форм допомоги емігрантам;
- оволодіння основними категоріями соціальної роботи з емігрантами;
- дослідження сучасних теоретико-методологічних засад вивчення соціальної роботи з емігрантами;
- оволодіння системою знань про методи, напрямки та стратегії соціальної роботи з емігрантами;
- засвоєння теоретичних знань про людину у статусі емігранта;
- оволодіння навичками проведення соціальних та психологічних досліджень;
- формування професійного світогляду та наукового мислення;
- сприяння підвищенню рівня професійної культури студентів.

У результаті вивчення даної навчальної дисципліни студент повинен

ЗНАТИ:

- поняття «переселенець», «внутрішньо переміщена особа», «емігрант», «біженець»;
- права та обов'язки емігрантів;
- масштаб, географію та різні аспекти проблеми соціальної роботи з емігрантами;
- методи, види, стратегії соціальної роботи з емігрантами;
- особливості соціально-психологічної допомоги дорослим емігрантам та їх дітям;
- зарубіжний досвід соціальної роботи з емігрантами.

ВМІТИ:

- виявляти, аналізувати та розв'язувати конкретні життєві ситуації, пов'язані з проблемою внутрішньо переміщених осіб;
- спостерігати, помічати, аналізувати та враховувати їх психічні стани;
- своєчасно виявляти та усувати деформації в психологічній сфері;
- проводити соціальні та психологічні дослідження різного рівня;
- робити позитивні висновки з негативного досвіду, постійно вдаватися до самоаналізу і об'єктивної оцінки як своїх дій, так і дій інших;
- реалізувати психологічний підхід до особистості.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 54 години/1,5 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни***Модуль1. Загальні засади соціальної роботи з емігрантами*****Тема 1. Юридичні права та обов'язки емігрантів**

Поняття внутрішньо переміщеної особи. Облік внутрішньо переміщених осіб. Інші права та обов'язки внутрішньо переміщеної особи та її обов'язки.

Тема 2. Вимушені переселенці як соціальна проблема

Масштаб та географія проблеми. Багатоаспектність соціальної проблеми вимушених переселенців. Напрямки соціальної політики щодо спрощення проблеми емігрантів.

Тема 3. Методи соціальної роботи з емігрантами

Загальна характеристика методів соціальної роботи з емігрантами. Пошук нових методів та форм соціальної роботи з емігрантами. Види соціальної роботи з емігрантами. Стратегії соціальної роботи з емігрантами.

Тема 4. Соціально-психологічна допомога переселенцям

Соціально-психологічна допомога дітям емігрантів. Соціально-психологічна допомога дорослим емігрантам.

Тема 5. Досвід соціальної роботи з переселенцями інших країн

Соціальна робота з емігрантами у Азербайджані. Соціальна робота з емігрантами у Грузії. Соціальна робота з емігрантами у Молдові. Соціальна робота з емігрантами у Росії

3. Рекомендована література**Базова література**

1. Соціально-педагогічна та психологічна робота з дітьми у конфліктний та постконфліктний період : метод. рек. / Н.П. Бочкор, Є.В. Дубровська, О.В.Залеська та ін. – Київ: МЖПЦ «ЛаСтрада-Україна», 2014. – 84 с.

2. Социальная работа с мигрантами и беженцами: учебное пособие / А.А. Акмалова, В.М. Капицын; Отв. ред. П.Д. Павленок. - М.: ИНФРА-М, 2008. - 220 с.: <http://www.znaniium.com/bookread.php?book=128886>
3. Технологии социальной работы с различными группами населения: Учебное пособие / П.Д. Павленок, М.Я. Руднева. Под ред. П.Д. Павленка. - М.: ИНФРА-М, 2009. - 272 с.: <http://www.znaniium.com/bookread.php?book=146277>

Додаткова література

1. United Nations Development Programmer (UNDP). Human Development Report 1994: New Dimensions of Human Security. – New York : UNDP, 1994. – 289 p.
2. Вирішити проблеми переселенців допоможе МОП. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kvpu.org.ua>.
3. Давидюк О. О. Соціальна безпека: проблеми теоретичного аналізу та побудови системи показників [Електронний ресурс] / О. О. Давидюк. – Режим доступу : <https://docs.google.com/document/d/1mMOTPolIAr6mkLKwZITa0fVGIXPIxaOHуDA3qWpm9Yk/edit?pli=>.
4. Емельянова О.Я. Психолого-педагогическая реабилитация и адаптация детей переселенцев О.Я. Емельянова //Журнал прикладной психологии. – 2004. – № 1. – С.44-45.
5. Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» [Електронний ресурс] : Верховна Рада України ; Закон від 20.10.2014 № 1706-VII. – Режим доступу <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>. – Назва з титул. екрану.
6. Костюк Б. Виклик для держави і суспільства: вимушені переселенці з Криму. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.krymr.com>. Леонтьев Д. А. Тест жизнестойкости / Д. А. Леонтьев, Е. И. Рассказова. – М. : Смысл, 2006. – 63 с.
7. Мінсоцполітики навчає наданню першої психологічної допомоги переселенцям зі Сходу. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>.
8. О дополнениях к «Государственной Программе по улучшению жизненных условий беженцев и вынужденных переселенцев и обеспечению занятости»: Указ Президента Азербайджанської Республіки от 31.10.2005 р. №187 – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.azerbaijan.az/portal/Society/Refugees/refugees_03_r.html.
9. О лицах, вынужденно перемещенных с оккупированных территорий Грузии, – вынужденных переселенцах: Закон Грузии от 06.02.2014 г. №1982-II – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://matsne.gov.ge/index.php?option=com_ldmssearch&view=docView&id=2244506&lang=ru.
10. О социальной защите вынужденных переселенцев и лиц, приравненных к ним: Закон Азербайджанської Республіки от 21.05.1999 г. №669-IQ – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.azerbaijan.az/portal/Society/Refugees/refugees_03_r.html.
11. О статусе беженцев и вынужденных переселенцев (лиц, переселенных в пределах страны): Закон Азербайджанской Республіки от 21.05.1999 г. № 668-IQ – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.azerbaijan.az/portal/Society/Refugees/refugees_03_r.html.
12. Ольхович О.В. Підготовка соціальних працівників до роботи з біженцями у вищих навчальних закладах США і Канади: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд.

- пед. Наук : спец. 13.00.04 “Теорія і методика професійної освіти” / О.В. Ольхович. – Тернопіль, 2008. – 21 с.
13. Особова О. Жаль як вимір допомоги / О. Олена // Урядовий кур’єр, 20 листопада 2014. – № 216. – С. 5.
  14. Поліщук І. Життя з чистого аркуша / І. Поліщук // Урядовий кур’єр, 7 листопада 2014. – № 207. – С. 5.
  15. Президенту України від громадських організацій, що опікуються проблемами внутрішньо переміщених осіб. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://noborders.-org.ua>.
  16. Про основні положення особливого правового статусу населених пунктів лівобережжя Дністра (Придністров’я): Закон Республіки Молдова від 22.07.2005 р. №173-XVI – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://md.spinform.ru/>.
  17. Про правовий статус осіб, які вимушені залишити місця проживання внаслідок тимчасової окупації Автономної Республіки Крим та м. Севастополя та обставин, пов’язаних з проведенням антитерористичної операції на території України: Проект Закону України від 19.06.2014 р. №4998-1 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=51397&pf35401=304893>.
  18. Про реабілітацію жертв політичних репресій: Закон Республіки Молдова від 8.12.1992 р. №1225-XII– [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://md.spinform.ru/>.
  19. Проблемы психологической безопасности / отв. ред. А. Л. Журавлев, Н. В. Тарабарина. – М. : Изд-во «Институт психологии РАН», 2012. – 440 с.
  20. Пропозиції Президента України до Закону України «Про правовий статус осіб, які вимушено залишили місце проживання внаслідок тимчасової окупації Автономної Республіки Крим та міста Севастополя або обставин, пов’язаних з проведенням антитерористичної операції на території України». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua>.
  21. Психология беженцев и вынужденных переселенцев: опыт исследований и практической работы /под ред. Солдатовой Г.У. - М.: Смысл, 2001. – 279 с. Уханова Н. С. Інформаційно-психологічна безпека особистості суспільства та держави /Н. С. Уханова // Правова інформатика. – 2013. – № 3 (39). – С. 91-94.
  22. Розпорядження «Про створення штабу з організації роботи щодо підтримки сімей з території південних і східних областей України та затвердження його складу» : Криворізький міський голова ; Розпорядження від 04.06.2014 № 121-р.
  23. Соціальна робота в Україні : [Навчальний посібник] / [І.Д. Зверева, О.В. Безпалько, С.Я. Харченко та ін.] ; за заг. ред. І.Д. Зверевої, Г.М. Лактіонової. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 256 с.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання - залік

5. Засоби діагностики успішності навчання:

Поточний контроль (рейтинг) – оцінювання за результатами практичних занять.

Модульний контроль.

Контроль самостійної роботи (захист індивідуальних науково-дослідницьких завдань).

Підсумковий контроль (залік).